

Téma: Bankové odvody a bankové dane v EÚ

V poslednom období viaceré krajiny EÚ pristúpili k zavádzaniu rôznych bankových daní a bankových odvodov. Len za posledné 2 roky sa počet úplne nových bankových daní zvýšil o 100 %. Ako napríklad uvádza ECB vo svojich stanoviskách takéto dane môžu viesť k fragmentácii európskeho finančného systému¹. Zároveň by mohli obmedziť schopnosť bánk poskytovať úvery a mohli by mať negatívny vplyv na hospodársky rast.

V tomto dokumente sme sa bližšie pozreli na všetky bankové odvody a dane v krajinách EÚ, a ich porovnanie v jednotlivých krajinách.

Zhrnutie:

- Rôzne podoby bankových odvodov a daní sú v súčasnosti zavedené v 18 krajinách EÚ, pričom v dvoch krajinách je v tomto roku v platnosti viac ako jedna daň (Maďarsko a Lotyšsko)
- Najväčšie európske krajiny Nemecko a Francúzsko v súčasnosti neuplatňujú žiadne dodatočne daňové zaťaženie svojho bankového sektora
- Z celkového počtu 20 daní je 8 daní dočasných; t. j. majú vopred definovaný termín konca platnosti.
- V 11 prípadoch je základom dane upravené bilančná suma (pasíva, aktív), prípadne položky bilančnej sumy. V ostatných prípadoch je základ dane odvodený od aktivity bánk (zisk, úrokové, poplatkové výnosy, celkový finančný výnos a pod.)
- Jedno z najvyšších daňových zaťažení v EÚ majú v súčasnosti **banky na Slovensku**. Výška dane výrazne viac ako dvojnásobne prevyšuje priemer európskych krajín.
- ECB vo svojich stanoviskách uvádza, že zavedenie osobitnej dane pre bankový sektor by mohlo úverovým inštitúciám sťažiť vytváranie dodatočných kapitálových rezerv.
- Podľa publikovaných štúdií najčastejším negatívom zavedenia bankových odvodov je nárast úrokových sadzieb úverov.

Prehľad bankových daní a bankových odvodov v krajinách EÚ

Bankové dane a odvody sú dnes zavedené celkovo v 18 krajinách EÚ, pričom dve krajiny (Maďarsko a Lotyšsko) majú v tomto roku v platnosti až dva druhy daní. Na druhej strane najväčšie krajiny únie Nemecko a Francúzsko v súčasnosti neuplatňujú žiadne dodatočné zdaňovanie bankového sektora.

Bankové odvody a dane boli primárne zavádzane v dvoch obdobiach:

1. okolo roku 2012, v období po finančnej a dlhovej kríze, keď dane mali väčšinou podobu odvodov a
2. okolo roku 2022, v čase zvyšovania úrokových sadzieb, keď dane mali podobu mimoriadneho zdaňovania neočakávaných príjmov (tzv. windfall tax).

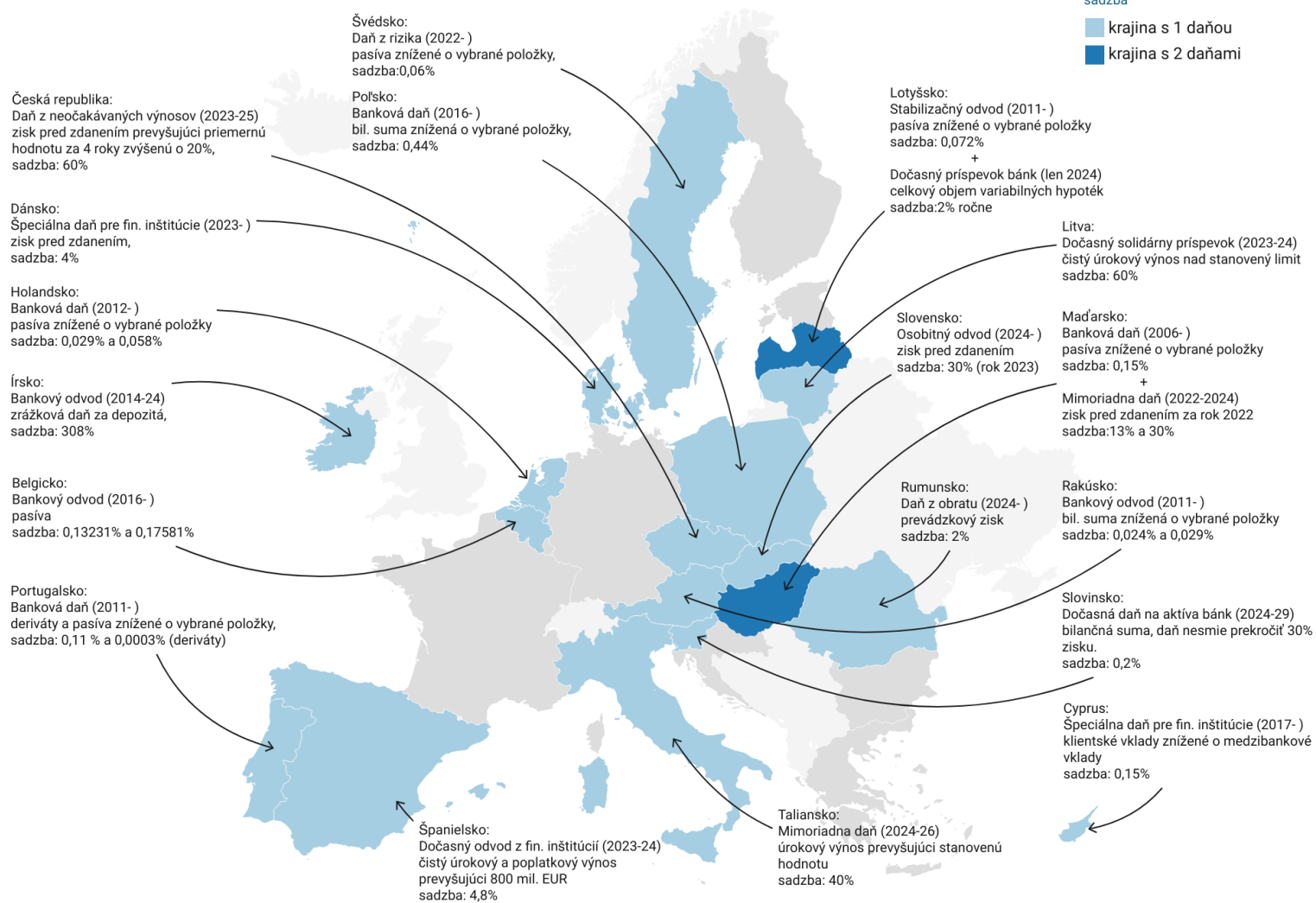
Presne polovica bankových daní (10) bola zavedená len v posledných dvoch rokoch a väčšinou ide o tzv. dane z neočakávaných príjmov (resp. windfall tax), ktoré majú dočasný charakter.

Fragmentácia v otázke zdaňovania bankového sektora je viditeľná aj na jednotlivých charakteristikách uplatňovaných daní. Líšia sa nielen sadzby ale najmä základy daní. V 11 prípadoch je základom dane upravené bilančná suma (pasíva, aktíva), prípadne jednotlivé položky bilančnej sumy. V 9 prípadoch je základ daní odvodený od aktivity bánk, čo je väčšinou zisk, finančný výnos, úrokový výnos, výnos z poplatkov a provízií, prípadne ich kombinácia.

¹ Napr. [Opinion of the ECB on special levy for credit institution \(CON/2024/4\)](#)

Komplexný prehľad bankových daní a odvodov v krajinách EÚ

20 bankových daní a odvodov v 18 krajinách EÚ s celkovým ročným nákladom cca 10 mld. EUR

Zdroj: SBA, EBF, centrálné banky, ministerstva financií, ECB a iné • Vytvorené pomocou Datawrapper

Porovnanie bankových daní

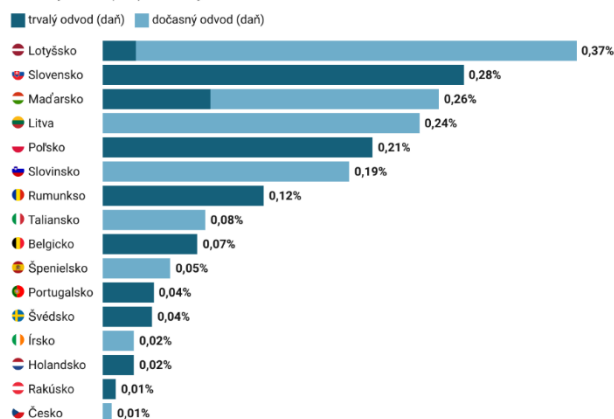
Vzhľadom k výrazným rozdielom v charakteristikách jednotlivých daní sme v prípade ich porovnania zvolili ukazovateľ celkovej výšky odvedenej dane k bilančnej sume a k hrubým ziskom sektora. Výšku odvedenej dane sme upravili v prípade, ak banková daň je uznaným nákladom pre výpočet odvedenej dane z príjmu (Slovensko, Švédsko, Maďarsko a Litva).

Slovenský bankový sektor na v súčasnosti **jedno z najvyšších daňových zaťažení v EÚ²**. Výška odvedenej bankovej dane tak v porovnaní k bilančnej suma aj k zisku výrazne prevyšuje priemer európskych krajín.

Podiel výšky odvodu k celkovým aktívam je na Slovensku druhý najvyšší v EÚ a je viac ako 2-krát vyšší ako priemer krajín EÚ (0,126 %). Najvyššie zdanenie k veľkosti sektora je v Lotyšsku, ktoré dočasnú daň v stanovenej výške uplatňuje len v roku 2024.

Dopady bankových odvodov a daní na bankový sektor (1)

Bankový odvod (daň) k celkovým aktívam sektora

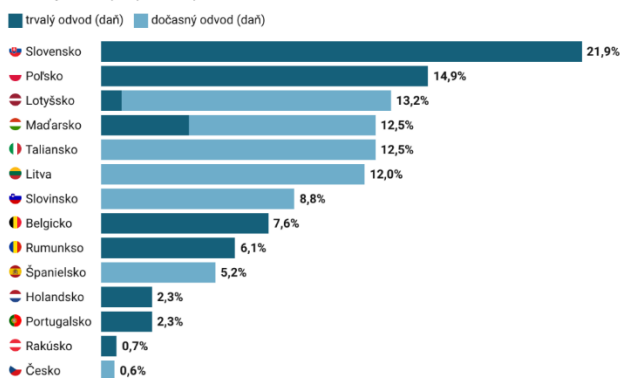
Odvedená daň v roku 2023 (AT,CZ,PT,PL,HU,SE) v roku 2022 (LV), resp. očakávaná výška odvedenej dane za rok 2024 v prípade nových a rozšírených daní (NL, RO, ES, IT, BE, SI, HU, LT, LV, IE, SK) k celkovým aktívam za rok 2023. Údaje zohľadňujú aj odvody ako daňovo uznaný náklad pre výpočet dane z príjmu (SK,SE,HU,LT).

Graf: SBA • Zdroj: EBF, ECB, centrálné banky, ministerstvá financií, • Vytvorené pomocou Datawrapper

Podiel výšky odvodu k hrubému zisku je na Slovensku vôbec najvyšší v EÚ (23,2%) a je 2,5-krát vyšší ako priemer krajín EÚ (8,6%).

Dopady bankových odvodov a daní na bankový sektor (2)

Bankový odvod (daň) k zisku pred zdanením

Odvedená daň v roku 2023 (AT,CZ,PT,PL,HU,SE) v roku 2022 (LV), resp. očakávaná výška odvedenej dane za rok 2024 v prípade nových a rozšírených daní (NL, RO, ES, IT, BE, SI, HU, LT, LV, IE, SK) k zisku pred zdanením za rok 2023. Údaje zohľadňujú aj odvody ako daňovo uznaný náklad pre výpočet dane z príjmu (SK,SE,HU,LT).

Graf: SBA • Zdroj: EBF, ECB, centrálné banky, ministerstvá financií, • Vytvorené pomocou Datawrapper

² Aktuálne znenie zákona o osobitnom odvode z podnikania v regulovaných odvetviach (232/2012 Z.z.) predpokladá postupné znižovanie sadzby „odvodu“; 30% v roku 2024, 24,96% v roku 2025, 20% v roku 2026 a 15% v roku 2027. Od roku 2028 je sadzba plánovaná na úrovni 4,356 %. Pri porovnaní používame aktuálnu sadzbu platnú pre rok 2024

Dopady bankových daní a odvodov

Extrémne a dlhodobé zdaňovanie bánk môže mať negatívny vplyv na tvorbu vlastného kapitálu, čo môže viesť k negatívnym dopadom na ponuku úverov a môže oslabovať dlhodobú stabilitu bánk.

Dopady bankových daní a odvodov boli predmetom skúmania rôznych štúdií. Bližšie sme sa pozreli na 15 štúdií publikovaných v rokoch 2014-2024, ktorých predmetom skúmania boli dopady bankových odvodov na bankový sektor. Na základe výsledkov týchto štúdií môžeme konštatovať nasledovné:

- Najčastejším negatívnym dopadom zavedenia bankových odvodov je nárast úrokových sadzieb, resp. rast úrokového diferenciálu (7 štúdií).
- Pokles úverovej aktivity, ktorý bol zväčša mierny, bol potvrdený len v 5 prípadoch, pričom 2 prípadoch takéto zníženie nebolo potvrdené.
- Ostatné negatívne dopady:
 - negatívny vplyv na medzibankový trh (výlučne v Poľsku),
 - negatívny vplyv na priame zahraničné investície v bankovom sektore, zníženie konkurencieschopnosti,
 - znižovanie nákladov napríklad reštrukturalizáciou pobočkovej siete, alebo obmedzením investícií.
- Len v jednom prípade bolo pozorovaný pozitívny vplyv zavedenia bankových odvodov na riziko (zníženie finančnej páky bánk). Tento pozitívny vplyv sa však znižoval s nárastom celkového daňového zaťaženia (dane z príjmov).

Záver

Bankové dane, resp. bankové odvody dnes nájdeme vo väčšine krajín EÚ. Polovica z týchto daní však bola zavedená len v posledných 2 rokoch, ako reakcia na rast úrokových sadzieb.

Slovenský bankový sektor má v súčasnosti jedno z najvyšších daňových zaťažení v únii a výrazne prevyšuje priemer krajín EÚ (viac ako dvojnásobne).

Príloha: Štúdie o bankových odvodoch

Autori	Štúdia	rok
Buch, Hilberg, Tonzer	Taxing banks: An evaluation of the German bank levy	2014
Kogler	On the Incidence of Bank Levies: Theory and Evidence	2016
Capelle-Blancard, Havrylchuk	Incidence of Bank Levy and Bank Market Power	2017
Hryckiewicz, Mielus, Skorulska, Snarska	Does a bank levy increase frictions on the interbank market?	2018
Haskamp	Spillovers of banking regulation: the effect of the German bank levy on the lending rates of regional banks and their local competitors	2018
Twarowska	The Impact of Bank Levy on the Foreign Direct Investment in the Banking Sector	2018
Bremus, Tonzer	Bank Levies Can Make Bank Balance Sheets More Resilient, but High Corporate Tax Rates Dampen the Effect	2020
Borsuk, Kowalewski, Jianping Qi	The Dark Side of the Bank Levy	2020
Puławska	The Effect of Bank Levy Introduction on Commercial Banks in Europe	2021
Giżyński	Four years of tax levy on certain financial institutions in Poland-implications for the banking sector	2021
Balutel, Voia	The effects of bank levies post-financial crisis in Eastern Europe	2022
Hryckiewicz, Puławska	How to Design a Bank Levy: The Effect of a Levy Scheme on Bank Performance and its Activities	2022
Kapuściński	The consequences of the bank levy in Poland	2022
Puławska	Effects of the bank levy introduction on the interbank market	2022
Volk Matjaž	Ad Hoc Bank Taxation and Credit Supply	2024